

საჩხერის მუნიციპალიტეტის ბუნებრივი რესურსების გამოყენების გავლენა რეგიონის ეკონომიკასა და ეკოლოგიაზე

DOI: <https://doi.org/10.52340/bal/2023.02.10>

რეზიუმე

ნაშრომი ეხება საჩხერის მუნიციპალიტეტის ბუნებრივი რესურსების გამოყენების გავლენას რეგიონის ეკონომიკასა და ეკოლოგიაზე. მასში წარმოდგენილია ბუნებრივი რესურსების სახეები, მითი როლი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისა და განვითარებისათვის.

ავტორი მტკივნეულად შენიშნავს, რომ ბუნებრივი რესურსების მიმართ მომხმარებლური დამოკიდებულება, ბუნებაში უხეში ჩარევა, ადამიანების ვანდალური მოქმედებები კატასტროფულად აისახებოდა საცხოვრის გარემოსა და ეკოლოგიაზე.

ნაშრომში განვითარებულია აზრი ბუნებრივი რესურსების პარადოქსული კანონზომიერების შესახებ, რომელიც ეკონომიკურ ლიტერატურაში ცნობილია, როგორც „რესურსის წყევლა“.

ნაშრომში მოცემულია მოსაზრებები, რომლებიც ასახავენ ფაქტობრივ მდგომარეობასა და მათი გამოსწორების პერსპექტივას.

საკვანძო სიტყვები: ბუნებრივი რესურსები, წიაღისეული სიმდიდრე, მდგრადი ეკოლოგიური განვითარება.

ციტირებისთვის: ხომასურიძე დ., საჩხერის მუნიციპალიტეტის ბუნებრივი რესურსების გამოყენების გავლენა რეგიონის ეკონომიკასა და ეკოლოგიაზე, ჟურნალი ბიზნესი და კანონმდებლობა, No2, 2023 წ. გვ. 79-84.

დოდო ხომასურიძე

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
დოქტორანტი

<https://orcid.org/0009-0004-8222-0572>

E-mail: xomasuridze85@gmail.com

THE INFLUENCE OF THE USE OF NATURAL RESOURCES OF SACHKHERI MUNICIPALITY ON THE ECONOMY AND ECOLOGY OF THE REGION

Dodo Khomasuridze

Doctoral student of Sukhumi State University

<https://orcid.org/0009-0004-8222-0572>

E-mail: xomasuridze85@gmail.com

RESUME

The paper deals with the influence of the use of natural resources of Sachkheri municipality on the economy and ecology of the region. It presents the types of natural resources, their role in the economic growth and development of the country.

The author painfully notes that consumerism towards natural resources, gross interference in nature, and vandalism of people had a catastrophic impact on the living environment and ecology.

The paper develops an idea about the paradoxical regularity of natural resources, which is known in the economic literature as the “resource curse.”

The paper contains opinions that reflect the actual situation and the perspective of their correction.

Key words: natural resources, mineral wealth, sustainable ecological development.

For citation: Khomasuridze D., Impact of the use of natural resources of Sachkheri Municipality on the economy and ecology of the region, Journal of Business and Legislation, No. 2, 2023. p. 79-84.

ძირითადი ტექსტი

იმერეთის რეგიონი საქართველოს ცენტრალური ნაწილია. მისი ტერიტორიის ფართობი 6518,8 კვ.მ-ია და საქართველოს ტერიტორიის 9,4%-ს შეადგენს. მოსახლეობის რაოდენობა საქართველოს მოსახლეობის 15,7%-ია.

რელიეფური მრავალფეროვნების გამო, იმერეთი პირობითად იყოფა ზემო და ქვემო იმერეთად, რომელიც აერთიანებს 12 მუნიციპალიტეტს: ქალაქ ქუთაისს, ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, ხარაგაულის, ხონის, წყალტუბოსა და ჭიათურის მუნიციპალიტეტებს. რეგიონში შედის 11 ქალაქი, 3 დაბა და 529 სოფელი.

საჩხერის მუნიციპალიტეტი იმერეთის რეგიონის მრავალმხრივ გამორჩეული ერთეულია. მუნიციპალიტეტში შედის 51 სოფელი და ერთი ქალაქი, მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრი საჩხერე.

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა შეადგენს 48 000 ადამიანს. აქედან, ქალაქად ცხოვრობს დაახლოებით 10 000 კაცი, სოფლად კი - 38 000 კაცი, ანუ მოსახლეობის 79%.

საჩხერის მუნიციპალიტეტი, ისევე, როგორც იმერეთის რეგიონი მთლიანად, მდიდარია ბუნებრივი რესურსებით, თუმცა მისი ეკონომიკური მდგომარეობა არ გამოირჩევა განსაკუთრებული მიღწევებით და ის მისი რესურსული შესაძლებლობების ადექვატური არ არის.

რესურსების მრავალფეროვნებას ქმნის მიწის, წყლის, ტყის რესურსები და ნიაღისეული სიმდიდრეები.

საჩხერის მუნიციპალიტეტს კოლხეთის დაბლობის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში 77 200 ჰა ფართობი უკავია რელიეფი აქ საშუალო და დაბალმთიანია. სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს დაახლოებით 17 380 ჰექტარი უჭირავს, რაც საერთო ფართობის 22.5%-ია, დაახლოებით 60 000 ჰა (78%) კი ტყეებითაა დაფარული.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მიედინება მდინარე ყვირილა და მისი შენაკადები: ძირულა, დუმალა, ჯრუჭულა, ჩიხურა, ლაშურა, ფრონე. რაიონში მრავალი წყაროა, მათ შორის არის მუნერალური წყლებიც.

საჩხერე მდიდარია ისეთი ნიაღისეულებით, როგორცაა გოგირდოვანი წყლები, კვარცის სილები, გიშერი, ქვანახშირი, პემზა, მარმარილო.

აქ მოსახლეობის შემოსავლის ოთხი ძირითადი წყაროა: **სოფლის მეურნეობა, ვაჭრობა, მცირე მენარმეობა და უცხოეთში ემიგრირებულთა მიერ ფულადი გზავნილები.** აქედან, საჩხერის მუნიციპალიტეტში, მიუხედავად სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების სიმწირისა, **სოფლის მეურნეობა** მოსახლეობის შემოსავლების ძირითადი წყაროა. **მემცენარეობაში** პრიორიტეტული კულტურებია: სიმინდი, ლობიო, ვაზი და ხე-ხილი. ტერიტორიულ ერთეულში მოსახლეობა ძირითადად მსხვილფეხა პირუტყვის მოშენებას მისდევენ, მეცხვა-

რეობა კი უმნიშვნელოდაა წარმოდგენილი. საჩხერის მუნიციპალიტეტში სათიბ-საძოვრები სასოფლო-სამეურნეო მიწების 42%-ს შეადგენს.

მუნიციპალიტეტის ძირითად შემოსავლებს უზრუნველყოფს **მრეწველობა, ვაჭრობა და სოფლის მეურნეობა.** მისი განვითარების სტრატეგიის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ავეჯის წარმოება მუნიციპალიტეტის ტყის რესურსების ბაზაზე.

საჩხერის მუნიციპალიტეტში ტყეებს 50 000 ათასი ჰა ფართობი უჭირავს; აქედან, სუბ-ალპურ ტყეებს უკავია 32 000 ჰა, ჭალისპირა ტყეებს - 3 000 ჰა.

აქაურ ტყეებში გვხვდება ქართული მუხა, რცხილა, იფანი, ნეკერჩხალი, თელა, წიფელი, წაბლი, მურყანი, წყავი და სხვა. სუბალპურ ბუჩქნარებში გვხვდება დეკა, ღვია, მოცვი, მალალბალახეულ საფარში - დიყი, დუცი, შროშანი, დეზურა და სხვა. ალპური მდელოს მცენარეულობა მხოლოდ დაღვერულის მთის კალთებზეა გავრცელებული. რაიონი დიდარია ფლორის მრავალფეროვნებითაც. აქ ბინადრობენ მთა-ტყისა და მთა-მდელოს ზონების ცხოველები: შველი, დათვი, ტურა, მგელი, მელა, ფოცხვერი, მაჩვი, კვერნა და სხვა. ფრინველთაგან გვხვდება: როჭო, შურთხი, მთის არწივი, ქორი, მიმინო, შაშვი, კოდალა, გუგული, ჩხიკვი და სხვა.

ისტორიულად მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობდა ქარსაცავი ზოლები, რომელთა ფართობიც 1990-იანი წლების შემდგომ მნიშვნელოვნად შემცირდა.

მუნიციპალიტეტში წარმოება საშუალო დონეზეა განვითარებული. ადმინისტრაციულ ერთეულში ფუნქციონირებს სამთო-მომპოვებელი ობიექტები, ასფალტო-ბეტონის ქარხნები, ხის სახერხი საწარმოები, კვების პროდუქტების მცირე საწარმოები და ა.შ.

საჩხერის მუნიციპალიტეტში ძირითადად მოქმედებენ მცირე და საშუალო კომპანიები. მცირე კომპანიები დაკავებული არიან იაფფასიანი სამშენებლო მასალების მოპოვებით, ხოლო საშუალო კომპანიები ახორციელებენ საბადოებიდან ნიაღისეულის მოპოვებას. რამდენიმე სოფელში არაღლეალურადაც ხდება კვარიციანი ქვიშის ამოღება მდინარის შეღვიდან.

მუნიციპალიტეტს აქვს **ტურისტული პოტენციალიც**, რასაც ბუნების სილამაზე, **ბალნეო-კლიმატური კურორტი კვერეთი** და კულტურული ძეგლების სიმრავლე განაპირობებს. საჩხერის გაშლილი ვაკეები თუ მწვანეში ჩაფლული ქედები, ისტორიული ციხე-სიმაგრეები და უძველესი ტაძრები გულგრილს არავის ტოვებს.

ზოგადად, საქართველოს ეკონომიკაში ბუნებრივი რესურსების ექსპორტი წამყვან როლს არ თამაშობს და ეკონომიკურად ბუნებრივ რესურსებზე დამოკიდებულ ქვეყნად ვერ ჩაითვლება, ბუნებრივი რესურსების ათვისების პოლიტიკასთან დაკავშირებული სოციალურ-ეკონომიკური რისკები მაინც სათანადო ყურადღებას იმსახურებს. ნიაღისეულის მოპოვებას, სამშენებლო, სერვი-

სის და სოფლის მეურნეობის სექტორებთან შედარებით, მთლიან შიდა პროდუქტის მაჩვენებლის ფორმირებაში მცირე წილი შეაქვს, თუმცა ექსპორტირებული საქონლის ერთი მეოთხედი ბუნებრივი წიაღისეულია. მაგრამ ამასთან, უნდა შევნიშნოთ, რომ იმერეთის რეგიონში ჭიათურისა და ტყიბულის ძირითადი ეკონომიკური საქმიანობა მხოლოდ ბუნებრივი რესურსების მოპოვებაა. მომპოვებელი კომპანია კი უმსხვილესი დამსაქმებელია. ჭიათურასა და ტყიბულში სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები უმთავრესად მოპოვებით ინდუსტრიას უკავშირდება. ცნობილია არაერთი ხმაურიანი და ტრაგიკული შემთხვევა, რაც მარგანცისა და ქვანახშირის მომპოვებელ საწარმოებში განვითარდა.

ცნობილია აგრეთვე ეკოლოგიური ზიანიც, რომელიც ბუნებრივი რესურსების უკონტროლო ამოღებას სდევს თან. ამიტომ რესურსების ამოღების სწორი პოლიტიკა და მასთან დაკავშირებული რისკების რაციონალური მართვა ამ პრობლემების განრიდების აუცილებელი წინაპირობაა. ბუნებრივი რესურსების გამოყენების პოლიტიკა განსაზღვრავს, რამდენი და რა ტიპის სამუშაო ადგილი იქმნება მოპოვების ინდუსტრიაში, როგორ ნაწილდება მოპოვების შედეგად დაგროვებული დოვლათი და რამდენად უწყობს ხელს ბუნებრივი რესურსების ათვისება ქვეყნისა თუ მისი ცალკეული რეგიონების მდგრად სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას.

საჩხერის მუნიციპალიტეტში პრობლემა ასე მწვავედ არ დგას, როგორც ეს მეზობელ რაიონებშია, თუმცა წიაღისეულის მიმართ მომხმარებლური დამოკიდებულების გამო, ეკოლოგიურმა პრობლემებმა აქაც იჩინა თავი. გახშირდა წყალდიდობა, მენყერი, ღვარცოფი, მდინარის ნაპირის ეროზია, გვალვა და მიწისძვრა.

მუნიციპალიტეტში ადგილი აქვს წიადაგის ეროზიასაც. ეროზირებულია სასოფლო-სამეურნეო მიწების 5%-მდე. 30-50%-ით იკლო პრიორიტეტული კულტურების მოსავლიანობამაც. ცხადია, ასეთი გამოვლინებები, სხვა გარემოებებთან ერთად, ძირითადად, ეკოლოგიური პრობლემების გამომწვევ მიზეზებს უკავშირდება.

საჩხერის ტერიტორიულ ერთეულში არსებობს ჰიდრომეტეოროლოგიური საფუძვალ, მაგრამ მუნიციპალიტეტს არა აქვს სტიქიური მოვლენებისა და შედეგების აღრიცხვის მწყობრი სისტემა, რის გამოც, მათ არ გააჩნიათ ზუსტი ინფორმაცია მომხდარი ბუნებრივი კატასტროფების სტატისტიკური მაჩვენებლების შესახებ. ამიტომ რეალური სურათის ასახვაჭირს.

მთელი ყურადღება გადატანილია სტიქიური უბედურებების შედეგების ლიკვიდაციაზე. მაგრამ საფუძვლიანად არ ხდება ამ უბედურებების გამომწვევი მიზეზების დადგენა, ანალიზი, პრევენციული ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება. სტატისტიკური მონაცემები არც აქ არის სრულყოფილი და სარწმუნო.

საჩხერის მუნიციპალიტეტს არ გააჩნია სივრცითი

მონაცემების გენერალური გეგმა, სადაც მინათსარგებლობის დაგეგმვისას, სხვა ფაქტორებთან ერთად ბუნებრივი საფრთხეებიც იქნებოდა გათვალისწინებული.

მუნიციპალიტეტის სახნავი მიწების დაახლოებით 60% საჭიროებს რწყვას. რწყვა ვერ ხერხდება საირიგაციო სისტემების სიმცირისა და ცუდი მდგომარეობის გამო. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ძირითადად გამოიყენება რწყვის არხოვანი (ტრადიციული) მეთოდი. ბუნებრივი ნალექის შეგროვება რწყვისათვის არ ხდება.

მუნიციპალიტეტის საძოვრებისათვის ძოვების ნორმა დადგენილი არაა. მსხვილფეხა პირუტყვის ერთ სულზე 0.3 ჰა სათიბ-საძოვარი მოდის. როგორც ეს გაანგარიშება გვიჩვენებს, მესაქონლეები განიცდიან სათიბ-საძოვრის დეფიციტს. სათიბ-საძოვრების დეფიციტის ჭარბი ძოვება და გვალვებიც განაპირობებს.

მიუხედავად სათიბ-საძოვრების დეფიციტისა, სათიბ-საძოვრების შენარჩუნებისათვის მუნიციპალიტეტში არავითარი ღონისძიებები არ ტარდება, მათ შორის არ მიმართავენ ისეთ მარტივ ზომას, როგორიცაა ნაკვეთმონაცვლეობითი ძოვება.

სატყეო მეურნეობის მართვა-განკარგვა მუნიციპალიტეტს გამგეობის კომპეტენციაში არ შედის. ამიტომ მუნიციპალიტეტის ხელმძღვანელობას არ აქვს შესაძლებლობა დამოუკიდებლად მოახდინოს რეაგირება დარღვევებზე.

შენიშნულია, რომ ტყის ჭრის ტენდენცია უკანასკნელ წლებში გაიზარდა 30%-ით. ამასთან, 20% გაზრდილია უკანონო ჭრებიც, რასაც ენერგომატარებლების სიძვირით ხსნიან, თუმცა ასეთმა ტენდენციამ ეკოლოგიაზეც ნეგატიურად იმოქმედა და ტყის განაკაფებში ადგილ-ადგილ მენყრული მოვლენებიც განვითარდა. სოფ. კვერეთში, ჭალასა და ცხომარეთში ტყის განაკაფებში ჩამონვა მენყერი.

მუნიციპალიტეტის ტყეებში ბოლო ათწლეულში იყო ხანძრის შემთხვევები. რომლის შედეგადაც დაინვა 100 ჰა ფართობი. ხანძრის მიზეზად ცხელი ამინდები და ადამიანთა დაუდევრობა სახელდება.

მუნიციპალიტეტში მიწისქვეშა წყლის მონიტორინგი არ ხდება. სპეციალისტები ვარაუდობენ, რომ მიწისქვეშა წყლების დონემ ბოლო ათწლეულში დაიკლო. მათი აზრით, წყაროებმა სხვა გამოსავალი ნახა მიწისძვრის შედეგად ქანებში გაჩენილ ბზარებში. მიწისქვეშა და ზედაპირული წყლების დაბინძურების შესახებ ცნობები არ მოიპოვება, რადგან წყლების ხარისხის მონიტორინგი არ ტარდება.

მოსახლეობის განსაკუთრებული უკმაყოფილებისა და დაპირისპირების საგნად იქცა მუნიციპალიტეტის მდინარეების შეღფიდან ქვიშა-ლორღის ამოღება. მოქალაქეთა პროტესტი კი იმიტომ განპირობებული, რომ მდინარეებიდან ქვიშა-ლორღის ამოღების არსებული პრაქტიკა ანადგურებს საცხოვრებელ გარემოს, სასოფლო-სამეურნეო

მინებს, კერძო და საჯარო ინფრასტრუქტურას.

მოსახლეობის პროტესტს აქვს საფუძველი და ძირითადად განპირობებულია შესაბამის უწყებაში პრობლემის გადაწყვეტის არაშესაფერისი პრაქტიკით.

როგორც გაირკვა, ქვიშა-ლორღის მოპოვების გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას ახდენს სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტო გეოსაინფორმაციო პაკეტზე დაყრდნობით.

მდინარეების ჭალა-კალაპოტებში ქვიშა-ლორღის მოპოვება გეოლოგიური თვალსაზრისით დასაშვებია ჭარბ აკუმულაციურ უბნებზე, შესაბამისი ნესებისა და ნორმების დაცვით. ასეთი უბნებიდან ქვიშა-ლორღის ამოღება ხელს უწყობს მდინარეების ჰიდროდინამიკური სიტუაციის გაჯანსაღებას, კალაპოტის გამტარუნარიანობის გაზრდას და პრობლემების მინიმუმად შემცირებას. რიგ შემთხვევაში ჭარბი აკუმულაციური უბნის არსებობისას აუცილებელია ინერტული მასალის ამოღება, რათა თავიდან იქნას აცილებული საშიში გეოლოგიური პროცესების, ღვარცოფების და ეროზიების განვითარება.

მიეკუთვნება თუ არა კონკრეტული ტერიტორია ჭარბ აკუმულაციურ უბანს, შესაძლებელია თუ არა მასზე ქვიშა-ხრემის მოპოვება და თუ შესაძლებელია, რა მასშტაბით, ეს საკითხები უნდა იყოს ასახული გეოსაინფორმაციო პაკეტში.

გეოსაინფორმაციო პაკეტის კიდევ ერთ დანიშნულებას წარმოადგენს სალიცენზიო ფართობზე არსებული მდგომარეობის და რისკების შეფასება. აღნიშნული დოკუმენტით ხდება ობიექტის გეოლოგიური პოზიციის დახასიათება, წიაღით სარგებლობის ობიექტის ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი გეოდინამიკური გართულების თაობაზე ინფორმაციის ასახვა და სხვა ისეთი საკითხების იდენტიფიცირება, რომლებიც გულისხმობს წიაღიულის მოპოვებით გამოწვეული რისკების შეფასებას და მიმართულია გარემოზე პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან არიდებისკენ. გეოსაინფორმაციო პაკეტი მზადდება წიაღის ეროვნული სააგენტოს მიერ წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიის გაცემამდე, ვიზუალური შეფასებით და გეოლოგიურ ფონდურ მასალებზე დაყრდნობით.

სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებაზე სახელმწიფოს ზედამხედველობისა და კონტროლის ფუნქციები გაყოფილია ორ ადმინისტრაციულ ორგანოს შორის, ესენია სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტო და გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი.

სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოს ფუნქციაა ლიცენზიით დადგენილი პირობების შესრულების კონტროლი. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ფუნქცია კი არის ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა. ფუნქციათა ამ განაწილებით გარემოსდაცვითი

ზედამხედველობს დეპარტამენტი რეაგირებს მხოლოდ ლიცენზიის გარეშე წიაღის მოპოვებაზე და ლიცენზიის მფლობელის მიერ დადგენილი კოორდინატების გარეთ წიაღის მოპოვებაზე (ე.წ. კონტურსგარე მოპოვება), ხოლო ლიცენზიით განსაზღვრული მოცულობის გადაჭარბებასა და ქვიშის ამოღების სიღრმის (სიმძლავრის) დარღვევაზე რეაგირება შედის სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოს უფლებამოსილებებში.

საზედამხედველო ფუნქციათა ამგვარი განაწილება ართულებს ქვიშა-ლორღის მოპოვების კანონიერების მონიტორინგს და ქმნის სივრცეებს საკანონმდებლო ხარვეზებით ბოროტად სარგებლობისთვის. გარდა ამისა, უწყებრივი არაკოორდინაცია და მარეგულირებელ აქტებს შორის კომპეტენციათა შეუთანხმებლობა არანაკლებ ცუდად მოქმედებს ეკოლოგიური პრობლემების წარმოქმნაზე და საჭიროა ასეთი შეუსაბამოების (განუკითხაობის) აღმოფხვრა.

დღეისათვის, ქვეყნის მდგრადი განვითარებისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია ბუნებრივი რესურსების ეკოლოგიური პრობლემების შესწავლა და ბუნების დაცვითი ღონისძიებების გატარება.

მდგრადი ეკოლოგიური განვითარება გულისხმობს ისეთი ეკონომიკური მექანიზმის შექმნას, რომელიც განაპირობებს მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების სრულყოფას, ინოვაციური საქმიანობის ეკოლოგიურ-ეკონომიკური მექანიზმების შექმნას. მდგრადი განვითარება მოიცავს ეკონომიკურ, სოციალურ და ეკოლოგიურ ასპექტებს. მიიჩნევა, რომ განვითარება უნდა იყოს ეკონომიკურად ხელსაყრელი, სოციალურად სამართლიანი და გარემოსთვის დამზოგავი.

ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოწვევა გარემოსდაცვის კუთხით, რომლის წინაშეც დგას საჩხერის მუნიციპალიტეტი, არის არასწორი, არაეფექტიანი და მხოლოდ ბიზნესინტერესებზე მორგებული **სილის კარიერი**. ეს უკანასკნელი ფოკუსირებულია არა მთლიანად რაიონის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე, არამედ მხოლოდ სილის სწრაფ ათვისებაზე.

მცდარია შეხედულება, რომ საჩხერე ძალიან მდიდარია აღნიშნული რესურსებით, რომელიც მაქსიმალურადაა ასათვისებელი, კრისტალურ სილად გარდასაქმნილი და ექსპორტზე გასატანი. სინამდვილეში კი არაა დათვლილი სავანის და ბაჯითის კარიერების ეკოლოგიური და სოციალური საფასური და დასკვნების გამოტანა მხოლოდ მათ ტექნიკურ და ეკონომიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით უნდა მოხდეს.

ბუნებრივი რესურსები შესაძლებელია განვიხილოთ, როგორც ძირითადი კაპიტალი. რომელიც ეკონომიკური სისტემის ციკლთან უაღრესად მჭიდროდ არის დაკავშირებული. გარემო, ერთი მხრივ გვანვდის ეკონომიკური საქმიანობისთვის აუცილებელ რესურსებს და მეორე მხრივ, იგი ეკონომიკური პროცესების ნარჩენი

პროდუქტების მიმღებიცაა. ეკოსისტემის დაზიანების გზით, აღნიშნული ფუნქციის მოშლას მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ხარჯების გამოწვევა შეუძლია.

დასკვნები და წინადადებები

ამრიგად, თემაზე მუშაობამ მოგვცა შესაძლებლობა მოკვლევითი მასალების ანალიზის შედეგად შევჯერდეთ შემდეგ გარემოებებზე:

საჩხერის მუნიციპალიტეტს, ისევე, როგორც წვეთს ოკეანის ყველა თვისება გააჩნია, ბუნებრივი რესურსების გამოყენების საქმეში მთლიანად იმერეთი რეგიონის ანალოგიურ პრობლემები ახასიათებს.

საჩხერის მუნიციპალიტეტი მდიდარია ბუნებრივი რესურსებით, თუმცა მას ადექვატური გავლენა არ გააჩნია ეკონომიკის განვითარებაზე და ამ რესურსების რაციონალურად გამოყენება არ ხდება. ისევე, როგორც მთელს რეგიონში, ბუნებრივი რესურსების მომხმარებლური დამოკიდებულება, საჩხერეშიც ქმნის ეკოლოგიურ პრობლემებს, რაც ლოკალურ ფარგლებს სცილდება. იგი პერმანენტულად დამანგრეველ გავლენას ახდენს მეზობელ რაიონებსა და მთლიანად რეგიონზე.

მუნიციპალიტეტში მაღალია მდინარეთა ნაპირების წარცხვის რისკი და ეს უკანასკნელი, როგორც ჩანს, გარკვეულწილად გაზრდილია ანთროპოგენული ზემოქმედების გამო. მათ შორის, მნიშვნელოვანია ტყის ჭრა და ინერტული მასალის მოპოვება; გაზრდილია გვალვიანობა, რაც ნაწილობრივ ტყის საფარის შემცირებით არის გამოწვეული; ადგილი აქვს ნიადაგის ეროზიასაც, რაც გარკვეულწილად გადაძოვებას უკავშირდება; ძირითადი პრობლემა მაინც ტყის უკანონო ჭრააა.

ადგილობრივ მმართველობის ორგანოებს ეკისრებათ და უნდა განახორციელონ წყალმომარაგების სისტემების რეაბილიტაცია, კომპანიების ინფორმირება ისეთი სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიების შესახებ, როგორიცაა ირიგაციის, აგროქიმიკატების გამოყენების, ნაკელის მართვის და მეურნეობის გაძღოლის სხვა თანამედროვე მეთოდები, მცენარეების/ცხოველების მაღალპროდუქტიული სახეობების შეტანა, სოფლის მეურნეობის სამსახურის შექმნა, ნაპირების დამცავი ნაგებობების მშენებლობა, ნარჩენების მართვის გაუმჯობესება.

კლიმატის ცვლილებებთან ადაპტირებისთვის მუნიციპალიტეტებმა უნდა შეძლონ:

- ქარსაცავი ზოლების აღდგენა, რაც შეამცირებს ნიადაგის ეროზიის პოტენციალს და ხელს შეუწყობს ტემპერატურული რეჟიმის დარეგულირებას მაღალი სიციხეებისას;

- სატყეო მეურნეობასთან ერთად ტყის აღდგენა-განაშენიანების სტრატეგიის მომზადება, რაც ხელს შეუწყობს ეროზიული პროცესების და ზედაპირული ჩამონადენს დარეგულირებას, შეამცირებს მდინარეთა

ნაპირების წარცხვას, ასევე ხელს შეუწყობს ტემპერატურული რეჟიმის დარეგულირებას;

- მემცენარეობის ხელშეწყობის სტრატეგიის შემუშავება, მათ შორის სარწყავი სისტემის აღდგენა-გაფართოების სტრატეგიის მომზადება და ამ სტრატეგიის ფარგლებში მოკლევადიანი პროექტების შემუშავება-განხორციელება;

- სათიბ-საძოვრების ეროზიის პრევენცია, რისთვისაც რამდენიმე მეთოდის გამოყენება შეიძლება. უპირველეს ყოვლისა სასურველია დადგინდეს და შეძლებისდაგვარად დაცული იქნას პირუტყვის ძოვების ნორმები კონკრეტული საძოვრებისთვის. ამას გარდა, სასურველია დაინერგოს მონაცვლეობითი ძოვება, დადგინდეს და საჭიროების შემთხვევაში შეიზღუდოს შემოყვანილი პირუტყვის სულადობა, მეცხოველეები გადავიდნენ ნაწილობრივ ბაგურ კვებაზე (რაც მათ წველადობაზეც აისახება);

- მდინარის კალაპოტის მართვის მეთოდების შეფასება, რათა დადგინდეს თუ რომელი მეთოდებია უფრო ეფექტური მოსალოდნელი კატასტროფების რისკების შესამცირებლად;

- მდინარეებიდან მოპოვებული ინერტული მასალის მოცულობის შესახებ ინფორმაციის მოძიება, მდინარის ნაპირების წარცხვის ფაქტების და მაღალი რისკის უბნების დაფიქსირება, ამ ინფორმაციის წარდგენა ინერტული მასალის მოპოვებაზე ლიცენზიის გამცემ ორგანოში, რათა საჭიროების შემთხვევაში გადაიხედოს ინერტული მასალის არსებული რესურსი და დარეგულირდეს მოპოვების მოცულობა;

- სტრატეგიის შემუშავება, თუ როგორ შეიძლება მიწისძვრასთან დაკავშირებული რისკების შემცირება. ამ საქმიანობის ფარგლებში შესაძლოა შესწავლილი იქნას თუ რა სტანდარტით ხორციელდებოდა მუნიციპალიტეტში სხვადასხვა ნაგებობების დაპროექტება-მშენებლობა, შეფასდეს სუსტი მხარეები და დაიგეგმოს სტრატეგია, რომლიც თანდათანობით სეისმურად უფრო მედეგი იქნება;

- მონაცემთა ბაზის წარმოება ბუნებრივი საფრთხეების და მათ მიერ მიყენებული ზარალის, სოფლის მეურნეობის, წყლის რესურსების, ტყის რესურსების და ნარჩენების მართვის შესახებ, რათა არსებობდეს მუნიციპალიტეტის წინაშე მდგარი გამოწვევების სრული სურათი და შესაძლებელი იყოს ამ გამოწვევების საპასუხო საქმიანობის დაგეგმვა.

გარემოს დაცვა ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი თემაა დღევანდელი მსოფლიოს დღის წესრიგში. თუმცა მდგრადი განვითარების ეკონომიკური ასპექტი პირდაპირ კავშირშია როგორც ეკოლოგიასა და გარემოს დაცვასთან, ისე სოციალურ სოლიდარობასთან. მდგრადი განვითარება არ ნიშნავს, რომ ადამიანმა უარი თქვას იმ სიკეთეებზე, რომლებიც მას ტექნოლოგიურმა თუ

ინდუსტრიულმა პროგრესმა მიანიჭა. ის უბრალოდ უნდა ეცადოს, ეკონომიკური კეთილდღეობა ისე მოიპოვოს, რომ რაც შეიძლება ნაკლებად დააზიანოს გარემო და მეტად იზრუნოს საზოგადოების სოციალურ კეთილდღეობაზე. მცირე საწარმოს შექმნა, ადგილობრივი წარმოების ხელშეწყობა, გადამუშავებულის მასალის ხელმეორედ გამოყენება წარმოებაში - ეს ის მცირე ჩამონათვალია, რითაც ეკონომიკური განვითარება არც შეფერხდება, თუმცა არც მომავალი თაობების ინტერესებს დააზარალებს. დღესდღეობით მოსახლეობის დიდი ნაწილი პროდუქციის შექმნისას უპირატესობას ანიჭებს ისეთი ფირმის პროდუქტს, რომელიც ნაკლებს ზიანს აყენებს გარემოს, ასე რომ, ვფიქრობ, ფირმებმა თავიანთი პასუხისმგებლობით მაქსიმალურად უნდა შეამცირონ გარემოს დაზიანება და უკიდურეს შემთხვევაში მთავრობებმაც შეიმუშაონ სპეციალური ზომები.

საჩხერის მუნიციპალიტეტისთვის მდგრადი განვითარების კონცეფცია უნდა ემყარებოდეს შემდეგ პრინციპებს:

1. მაქსიმალური ეფექტიანობით გამოყენებულ იქნეს ბუნებრივი რესურსები ბუნებაზე მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენების გარეშე;
2. ცოცხალი რესურსებით საგებლობისას არ მიადგეს ზიანი ბიო მრავალფეროვნებას და დასახული იქნას გზები მისი აღწარმოების და გამრავალფეროვნებისა;
3. უნდა მოიცავდეს რესურსების მართვის პრინციპების განვითარებას, რომლის დროსაც გათვალისწინებული იქნება სამომავლო რისკები;
4. არსებული რესურსების ბაზაზე თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა და განვითარება;
5. ეკონომიკური განვითარების კვალდაკვალ მთავარი პრიორიტეტების გაამოყოფა და სრულყოფა;
6. ტრადიციული ენერგორესურსების ნაცვლად ენერგო განახლებადი რესურსებით ჩანაცვლება შესაბამისი

ტექნოლოგიების განვითარების გზით. მდგრადი განვითარების ძირითადი მამოძრავებელ ძალად სწორედ განახლებადი ენერგეტიკა უნდა იქნეს მიჩნეული;

7. ბუნებრივი რესურსების კონსერვაციის და გამოყენების ჰარმონიზაცია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ცინცაძე გიორგი, ბუნებრივი რესურსები და შრომის ბაზარი, სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2020 წ.;
 2. მემარნიშვილი როდენ მყარი მინერალური რესურსების მართვის ეკონომიკური პოლიტიკა საქართველოში: გამონვევები და პერსპექტივები, სადისერტაციო ნაშრომი, 2018 წ.;
 3. კლიმატის ცვლილებისადმი ადაპტაცია და ზემოქმედების შერბილება ადგილობრივ დონეზე, საჩხერის მუნიციპალიტეტში არსებული მდგომარეობა, USAID ხელშეწყობით შექმნილი პროგრამა, http://nala.ge/climatechange/uploads/BaselinePerMunicipality/42_sachkhere.pdf;
 4. იმერეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია 2014-2021 წლებში, <http://imereti.gov.ge/res/docs/strategia.pdf>;
 5. ნებაძე თამარი, ბუნებრივი რესურსების გავლენა სამოქალაქო ომის დაწყებასა და მიმდინარეობაზე, სამაგისტრო ნაშრომი, 2021 წ.;
 6. ინტერნეტრესურსები:
<https://nea.gov.ge>;
<https://eiec.gov.ge>;
<https://mepa.gov.ge>;
<http://www.br.geostat.ge>;
<http://www.br.geostat.ge>.
- გადამონმებულია 2023 წლის 1 ივლისის მდგომარეობით.